

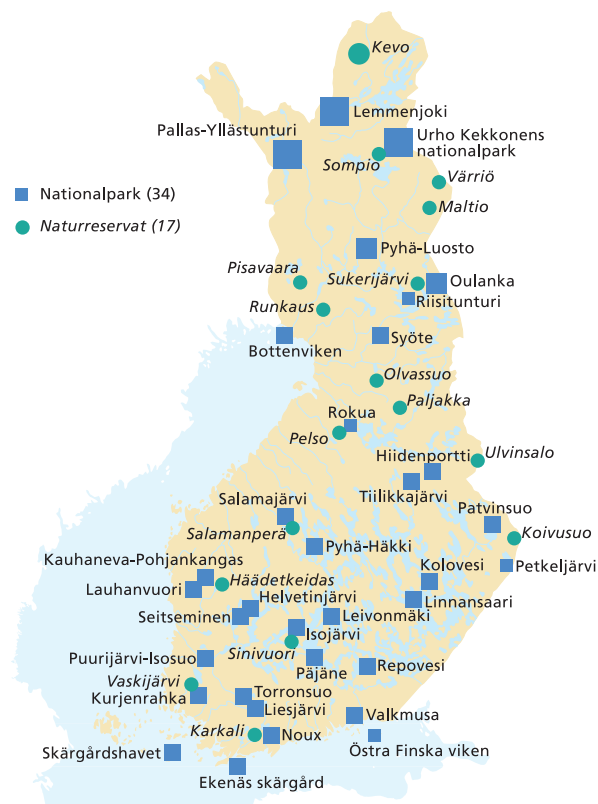

Forststyrelsens naturtjänster

Årsberättelse 2006

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN

Innehåll

Naturtjänstdirektörens översikt	3
Forststyrelsens naturtjänster	4
Vi erbjuder friluftstjänster och naturvägledning	6
Vi samlar in naturinformation och skyddar kulturarvet	9
Vi planerar skyddsområdenas skötsel och användning	12
Vi erbjuder möjligheter till jakt och fiske	13
Naturturismen försöker hitta gemensamma arbetsformer	14
Forststyrelsens naturum, naturhus och kundtjänstställen	15

Vision om naturtjänster år 2010:

Den gynnsamma skyddsnivån för arter och naturtyper är tryggad på våra områden och våra tjänster är högt uppskattade och främjar naturens och människans välmåga.

Text: Hanna Kaurala och Liisa Nikula

Översättning: Majsi Åhman

Layout: Marianne Katainen

Pärmens foto: Mikael Hintze – Skötseln och användningen av Salamajärvitraktens naturskyddsområden planeras som en exceptionellt vidsträckt helhet.

Bakpärmens foto: Timo Nieminen

Forstsyrelsen, naturtjänster 2007

PB 94 (Fernissagatan 4), 01301 Vanda

Telefon 0205 64 100, telefax 0205 64 4350

www.metsa.fi, www.utinaturen.fi

Erweko Painotuote Oy, Helsingfors 2007

Papper: Cyclus Print (100% återanvänd fiber)

Upplaga 600 st.

ISBN 978-952-446-590-8

Trycksak
441 032

JARI KOSTET

Naturtjänstdirektörens översikt

Forststyrelsens naturtjänster sköter nationalparker, naturreservat och övriga naturskyddsområden samt ödemarksområden och statens strövområden i syfte att bevara vårt lands naturvärden och betjäna friluftsfolk i allemänsrättens anda. Även de av staten ägda allmänna vattenområdena till havs och i insjöarna sköts av oss. Naturtjänster har också sysselsättande effekter och skapar möjligheter för naturturism och vetenskaplig forskning. Vi främjar därtill ett hållbart nyttjande av statens ekonomiskogar. Riksdagen beslutar årligen om målen för verksamheten och dessa preciseras av miljöministeriet, som styr naturskyddsuppgifterna, samt av jord- och skogsbruksministeriet när det gäller friluftstjänsterna.

Den senaste tiden har naturtjänsterna befunnit sig mitt i en strid förändringsström – dock inte som ett stycke drivved, utan med ett stadigt tag om rodet och blicken fäst på forsvirvlarna framför oss. Vår egen organisationsreform, produktivitetsutredningen gällande hela naturvårdsförvaltningen, skyddsstrategin för naturens mångfald i Finland samt genomförandet av METSO-programmet och dess fortsättningsplaner har hållit personalen strängt sysselsatt.

Förändringarna är kopplade till varandra. Naturtjänsternas organisationsreform genomfördes så att vi i fortsättningen har förutsättningar att förbättra produktiviteten och beredskap att ta emot nya uppgifter i anslutning till skyddsområdenas skötsel.

Resultatmålen för naturtjänsterna 2006 uppnåddes överlag föredömligt. Inventeringarna enligt METSO-programmet slutfördes planenligt, inventeringarna av havsområdena

framskred och medierna kopplade t.o.m. ihop Forststyrelsen med delfiner. Upptagandet av Kvarken på UNESCOs världsarvslista stöder vårt arbete för att skydda havs- och skärgårdsnaturen. Kulturarvet är bättre tryggt än tidigare, när skyddet av det blev en viktig del av naturskyddsarbetet.

År 2006 utvidgades vår verksamhet betydligt i riktning mot en hållbar användning av naturresurserna när den personal som sköter jakt- och fiskefrågor överfördes till naturtjänsterna. Dessa frågor har utvecklats som en klar helhet under jakt- och fiskechefens ledning. De datasystem som skötseln av jakt- och fiskefrågorna kräver har utvecklats målmedvetet i gott samarbete med andra processer och forskningsinstanser.

Det finns också en internationell efterfrågan på vårt kunskande. År 2006 slöt vi samarbetsavtal med Estlands naturskyddsområdesverk och Estlands skogsstyrelse. I Litauen har naturtjänsterna utvecklat landets naturskyddsområdesförvaltning. En av våra parkföreståndare arbetar under 2007 vid Internationella naturvårdsunionens (IUCN) huvudkvarter i Schweiz och sköter bl.a. genomförandet av biodiversitetsavtalets skyddsområdesarbetsprogram. Efter långt övervägande har vi anslutit oss till nätverket Eurosite, som framför allt är inriktat på att utveckla skötseln av Natura-områden. Vi fortsätter också vårt samarbete med EUROPARC Federation som är stationerad i Bryssel – och där finns också en annan brohuvudställning, de europeiska skogsstyrelsernas gemensamma EUSTAFOR.

Rauno Väisänen

Rauno Väisänen

Forststyrelsens naturtjänster

Forststyrelsen producerar tjänster i anslutning till naturresursområdet för en varierande kundkrets som består av allt från enskilda medborgare till storföretag. Verksamheten baserar sig på sakkunnig och samarbetsorienterad användning av statens mark- och vattenområden. Forststyrelsens uppgifter är indelade i affärsverksamhet och offentliga förvaltningsuppgifter, som sköts av naturtjänsterna och som omfattar naturskydd och friluftstjänster för medborgarna samt uppgifter i anslutning till jakt- och fiske, flottning och fröförsörjning. De offentliga förvaltningsuppgifterna finansieras i huvudsak ur statsbudgeten.

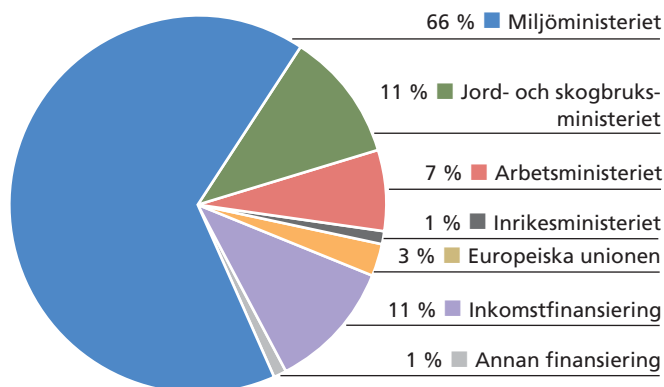
Forststyrelsens naturtjänster sköter och styr användningen av största delen av de statsägda områden som har reservats för naturskydd och friluftsliv. År 2006 sörjde vi för sammanlagt 38 588 km² landområden och 31 456 km² vattenområden. Den totala arealen av områdena var 70 043 km². År 2006 ökade arealen av landområden vi förvaltar med 65 km².

Naturtjänsterna skyddar och följer med förekomsterna av hotade arter på Forststyrelsens områden och ansvarar för

Forststyrelsens lagstadgade naturskyddsområden, ödemarksområden, statsägda strövområden, rekreativskogar, reserveringar av skyddsområden samt allmänna vattenområden 31.12.2006

Typ av område	Antal	Areal, km ²
Nationalparker	34	8 818
Naturreservat	17	1 503
Övriga naturskyddsområden	348	5 350
Privata naturskyddsområden	75	85
Genom Forststyrelsen beslut inrättade	24	8
Lagstadgade naturskyddsområden totalt	498	15 764
Reserveringar av skyddsområden enligt skyddsprogrammen	1555	7 333
Skyddsskogar	218	347
Övriga skyddade områden	281	1 971
Ödemarksområden	12	14 903
Statens strövområden	7	355
Övriga friluftsområden	21	1 406
Övriga områden	13	3 603
Allmänna vattenområden (som ej ingår i ovan nämnda)		24 360
Land- och vattenområden totalt	2 605	70 043

Finansieringskällorna för Forststyrelsens naturtjänster år 2006 (54 milj. euro)

skyddet av bl.a. kungsörnen, saimenvikaren och vitryggig hackspett samt för uppföljningen av bestånden av dessa arter i hela landet. Naturtjänster deltar också i internationell verksamhet och främjar försöks- och forskningsverksamhet som stöder bevarandet av biodiversiteten i naturen.

Naturtjänsterna producerar avgiftsfria friluftstjänster för dem som rör sig i naturen med stöd av allemansrätten samt betjänar friluftsfolket i terrängen och naturumen. Dessutom ser man till att medborgarnas lagstadgade rätt att jaga och fiska tillgodoses och sköter uppgifter i anslutning till jakt- och fiskeövervakningen, skogsträdens fröförsörjning och säkerhetsupplagring samt flottning.

Naturtjänsternas organisation omfattar tre regionala enheter samt styrenheter som ansvarar för utvecklingen av processerna. Verksamheten är indelad i fyra processer, som är naturskydd, rekreation, jakt och fiske samt områdesförvaltning. Dessutom finns det små funktioner som är inriktade på förvaltnings- och utvecklingsfrågor. Fältpersonalen arbetar i huvudsak under de 18 parkchefernas ledning.

Forststyrelsens naturtjänster använde år 2006 sammanlagt 54 miljoner euro till sin verksamhet, dvs. en halv miljon mera än 2005. Den sammanlagda arbetsinsatsen uppgick till 587 årsverken, vilket är 1,4 % mera än föregående år. Den ökade arbetsmängden berodde i huvudsak på omorganiseringarna av myndighetsuppgifterna.

I slutet av år 2006 arbetade 355 fast anställda personer vid Forststyrelsens naturtjänster. De fast anställda var 5 % mera än

ett år tidigare. De visstidsanställdas arbetsinsats utgjorde drygt 57 % av den totala arbetsinsatsen, och de visstidsanställda antal var under årets lopp sammanlagt 675. Av de fast anställda var 31 % och av de visstidsanställda 35 % kvinnor. Av de fast anställda hade 51 % avlagt högskoleexamen.

Nästan hälften av den totala arbetsinsatsen utfördes i rekreativsuppgifter och en fjärdedel i naturskyddsuppgifter. Arbetsinsatsen i anslutning till jakt och fiske ökade avsevärt när den personal som sköter jakt- och fiskefrågor överfördes till naturtjänsterna i början av året 2006.

Naturtjänsters verksamhetsidé

- Vi sköter våra områden enligt bästa praxis, som baserar sig på forskning och erfarenhet, för att skydda naturens mångfald och kulturvärden.
- Vi erbjuder våra kunder möjligheter till rekreation och inläring i naturen.
- Vi skapar möjligheter för naturturism och hållbar regionalutveckling.
- Vi idkar samarbete såväl nationellt som internationellt.
- Vi utvecklar vår tjänstfärdighet och vår verksamhets inflytande och produktivitet.

Europeiska unionens Life Nature-projekt i vilka Forststyrelsens naturtjänster deltog 2006

Mål: Skydd av arter och livsmiljöer som enligt habitat- och fågel-direktiven kräver särskilda åtgärder för att bevaras samt utveckling av Natura 2000-områden.

2006–2010	Kumo älvs sankmarker – från forntida delta till nutid
2006–2010	Främjande av kunskapen om och skyddet av aapamyrar i Lappland (Pelkosenniemi-Life) (Promotion of public awareness and protection of aapa mires in Lapland)
2005–2009	Restaurering av dyner och våtmarker på Vattaja övnings- och skjutområde
2005–2009	Marina naturskyddsområden i Östra Finska viken (Marine Protected Areas in the Eastern Baltic Sea)
2005–2008	Skydd av fjällgäsen vid artens flyttstråk i Europa
2004–2008	Turistområdena som landskapslaboratorium – Verktyg för främjande av hållbar turism (Life Miljö)
2004–2008	Naturskogar och myrar inom Gröna bältet i Koillismaa och Kajanaland
2004–2008	Istandsättning och skötsel av värdefulla fågelvatten i Birkaland
2003–2008	Skydd av den hotade fennoskandiska fjällräven (SEFA-LO+)
2003–2007	Skötsel av fågelvatten längs fåglars flyttstruttr vid Finska viken
2002–2007	Myrarna och urskogarna i Karelen, pärlor i vår naturhistoria

2002–2007	Restaurering av boreala skogar och skogbevuxna myrar
2002–2006	Restaurering av myrar och miljöfostran i Norra Savolax
2001–2006	Skydd av för fågelfaunan värdefulla våtmarker Mellersta Finland

Av Europeiska unionens strukturfonder stödda projekt i vilka Forststyrelsens naturtjänster deltog 2006

Mål: Att minska de regionala skillnaderna inom EU genom att stöda de svagast utvecklade regionerna. Verkställande av miljöprojekt av varierande typ.

2006–2009	Viena bron - workshop, turism, kultur (Grannskapsprogrammet Euregio)
2006–2008	Människor, natur och hamnar (Grannskapsprogrammet Sydöstra Finland)
2006–2008	Förbättrande av naturturismens infrastruktur i Kvarken (målprogram 2)
2006–2008	Förbättrande av förutsättningar för naturturismverksamhet i Kvarken (målprogram 2)
2006–2008	Uppförande av natur- och kulturutställning i Naturummet Kellokas (Interreg III A)
2006–2007	Främjandet av naturvård och hållbar naturturism i Inari-Pasvik område (Grannskapsprogrammet Kolari-tic)
2006–2007	Östra Finska vikens nationalpark – utvecklande av naturens mångfald och hållbar naturturism (målprogram 2)
2005–2008	Oulanka-Paanajärvi – ödemarker, upplevelser och välstånd (Grannskapsprogrammet Euregio)
2005–2008	Hållbara kuster som en utmaning (Interreg III B)
2005–2007	Uppförande av utställning i Karlö naturum (målprogram 2)
2005–2007	Förvaltning av Östersjön - Naturskydd och hållbar utveckling genom spatiell planering av ekosystemet (Interreg III B)
2005–2007	Utveckling av naturturismen i Kuninkaanpuisto (Kungsparken) (målprogram 2)
2005–2006	Utnyttjande av miljö- och välfärdskunnande vid företagsverksamhet i den Arkangeliska korridoren (Interreg III A)
2004–2007	Internationellt betydelsefulla våtmarker, skyddsområden och kulturlandskap som landsbygds kraftresurs (Interreg III B)
2004–2007	Uppförande av utställning i Kalajoki naturum (målprogram 2)
2004–2007	Utveckling av naturturismen vid friluftsleden Peuran Polku (målprogram 2)
2004–2007	De nordliga havens kustkulturer (Norge) (Interreg III B)
2004–2006	Fågelsjöarna i Forssa-Tammela i skick fast med talkrakter (målprogram 2)
2003–2006	Våra gemensamma hotade: tillstånd, skydd och samhälleliga verkningar (Interreg III A)
2003–2006	Historien som drivfjäder för naturturismen vid Lieksanjoki (Interreg III A)
2003–2006	Flodpärlmusslans utbredning och populationens tillstånd i nordvästra Fennoskandien (Interreg III A)

MARKUS SIRKKA

Pyhä-Häkki nationalpark fyllde 50 år 2006. Parken hade över 15 000 besökare under jubileumsåret.

Vi erbjuder friluftstjänster och naturvägledning

Naturtjänsterna erbjuder intressanta, lärorika och trygga utflyktsmål för dem som rör sig i naturen. Vid de eldplatser och skärmskydd som finns på dem kan man uppleva utfärdens höjdpunkter, äta sin matsäck eller övernatta i friska luften. Dessutom tillhandahåller naturtjänsterna sakkunnig rådgivning samt intressanta presentationer av naturen och kulturarvet i terrängen och i de många naturumen. Tjänsterna genomförs så att naturturismen och den regionala ekonomin har goda förutsättningar för hållbar utveckling.

Ar 2006 var historiskt för det finländska naturskyddet eftersom Lemmenjoki, Liesjärvi, Linnansaari, Oulanka, Petkeljärvi, Pyhä-Häkki och Rokua nationalparker fyllde 50 år. Dessa parker i olika delar av Finland har erbjudit möjligheter att uppleva lugnet i naturen ända sedan 1956 och de

utgör kärnan i det landsomfattande nätverket av nationalparker.

De parker som fyllde 50 år 2006 fick ta emot nästan 300 000 besök. Antalet besök ökade framför allt i Oulanka och Pyhä-Häkki nationalparker. Forststyrelsens naturtjänster sköter inalles 34 nationalparker, vilkas sammanlagda areal är 8 818 km². Det sammanlagda antalet besök i dem uppgick till ca 1,5 miljoner 2006. Det totala antalet besök i nationalparkerna ökade med 6 % jämfört med 2005.

Vid naturkunskapens källor

Bäst information om nationalparkerna samt andra naturskydds- och strövmråden hittar man i webbtjänsten Luontoon.fi som upprätthålls av Forststyrelsens naturtjänster. Under år 2006 utvidgades den med flera nya utflyktsmål.

Tjänsten omfattar nu nästan 150 utflyktsmål och ungefär 50 kundtjänstställen.

Den svenskspråkiga webbtjänsten Utinaturen.fi har kompletterats med bl.a. historiska objekt och sidor för lärarna. En nyhet i engelskspråkiga Outdoors.fi är åter Lapplands ödemarksområden samt beskrivningar av andra skyddsområden och leder. Lundui.fi omfattar nu allt flera utflyktsmål inom sameområdet.

Servicekonstruktionerna förnyas

Planeringen av Noux naturum på Noux sjöplatå kom igång sedan riksdagen godkänt det anslag på 6,5 miljoner euro som statsrådet föreslog som statens finansieringsandel för projektet. Målet med naturumet är att öppna ett även internationellt sett intressant fönster till den finländska naturen och naturturismobjekt i Finland, hjälpa människorna att värdesätta skogen, naturen och en hållbar användning av naturresurserna som en del av den finländska kulturen samt göra servicen i anslutning till friluftsliv och rekreation i naturen i huvudstadsregionen mångsidigare och bättre. Noux naturum kommer att ligga vid huvudinfarten till nationalparken i anslutning till Solvalla idrottsinstitut. Samarbetsparterna, som är Forststyrelsen, Esbo, Helsingfors och Vanda städer samt Solvalla, har i princip kommit överens om att genomföra projektet. Naturumet öppnas för allmänheten 2010. Noux sjöplatå är ett av de viktigaste natur- och rekreationsområdena i huvudstadsregionen. Enbart Noux nationalpark fick 2006 ta emot drygt 140 000 besök.

Serviceutrustningen i Pallas-Yllästunturi nationalpark förbättrades 2006 med nya konstruktioner. I Hannukuru byggdes en ny reserveringsstuga och på Pallas en ny hyreskåta vid namn Pallaskota. Man försökte förhindra slitaget på stigarna genom att förnya gamla spänger och bygga nya samt genom att grusa lederna närmast Pallas. Också Pallastunturi naturums service- och försäljningsställe samt handbibliotek förnyades. Dessa moderniseringar finansierades i huvudsak via programmet för utveckling av rekreation och naturturism (Vilmat).

Nya utflyktsmål

Forststyrelsens första undervattensnaturstig öppnades år 2006 i Skärgårdshavets nationalpark. Den är avsedd för båtfarare, naturskolornas elever, naturturismföretagen i skärgården, dykare och andra som är intresserade av världen under vattnet. Utmed stigen och i dess närhet förekommer olika alger på bergbotten och kärlväxter på sandgrusbotten. I området kan man också se många småfiskar, snäckor samt mikroorganismer som trivs bland växterna, t.ex. tånggråssuggor och snäckor.

Kvarkens skärgård upptogs som Finlands första naturvärldsarv på världsarvslistan i juli 2006. Formellt utgör Kvarken en del av Höga kustens världsarvsområde i Sverige, som tidigare har fått världsarvsstatus på samma geologiska grunder. Tillsammans utgör områdena ett exempel på landhöjningsskärgård i snabb förändring och kompletterar varandra med sina geologiska särdrag.

Forststyrelsen samlade under hösten 2006 en arbetsgrupp som skall utarbeta en förvaltningsmodell för världsarvsområdet och bereda utvecklingen av området. Under året 2006 inleddes också ett delvis EU-finansierat projekt som leds av Forststyrelsen där man planerade och genomförde en grundlig förbättring av serviceutrustningen och vägledningen på de viktigaste besöksmålen i världsarvsområdet.

Nytt datasystem för uppföljning av kundinformationen

Det behövs information om den efterfrågan som riktar sig till skydds- och rekreationsområdena bl.a. när man skall bedöma vad som är en hållbar användning av naturen för rekreation och verksamhetens effektivitet. För att producera mera tillförlitlig kunduppföljningsinformation än tidigare inom naturtjänster förnyades under 2005–2006 kundundersökningen och sätten att räkna kunderna, det skapades metoder och anvisningar för uppföljningen av naturturismföretagen i skydds- och rekreationsområdena och genom datasystemet ASTA fick man ett nytt redskap för kunduppföljningen.

År 2006 besvarades våra kundenkäter av över 7 000 kunder som besökte kundtjänstställena eller områden som sköts av naturtjänster. Enligt svaren var kundtillfredsställelsen god, i medeltal något över 4 på skalan 1–5.

Uppgifterna från kunduppföljningen utnyttjas bl.a. för att förbättra kundservicens och servicekonstruktionernas kvalitet och omfattning och för en effektivare allokering av resurserna. Uppgifter behövs också för att följa verksamhetens hållbarhet och effektivitet samt för forskningssamarbete t.ex. när man skall bedöma vilka effekter rekreationen i naturen har för den regionala ekonomin och sysselsättningen.

Vi använde också gästböcker för att ta reda på vad kunderna tänker. Utredningen omfattade 19 gästböcker från Noux och Linnansaari nationalparker samt Lapska armens ödemarksområde. Naturupplevelserna verkar vara betydelsefulla för besökarna.

Uppskattat antal besök i Forststyrelsens naturum, naturhus och kundtjänstställen 2006

Naturumet Blåmusslan	19 700
Ekenäs naturum	19 600
Hautajärvi naturhus	6 300
Fjällapplands naturum	22 000
Hossa naturum	41 800
Naturumet Kellokas	64 200
Kilpisjärvi naturhus	14 200
Koilliskaira naturum	20 800
Nestori – Saimens naturum	7 800
Oskari – Linnansaaris naturum	12 100
Oulanka naturum	60 200
Pallastunturi naturum	37 000
Petola naturum	17 900
Pyhätunturi naturum	30 300
Ruunaa naturum	9 000
Savukoski naturum	5 200
Seitsemien naturum	33 600
Siida – Övre Lapplands naturum	122 700
Syöte naturum	29 500
Tavastlands naturum	17 800
Terranova – Kvarkens naturcentrum	24 000
Tykö naturhus	16 500
Naturumen (22) totalt	632 200
Kundtjänsten Etiäinen	30 600
Kundtjänsten i Ivalo	10 300
Kundtjänsten Karhuntassu	59 000
Kundtjänsten Kiehininen	43 300
Kundtjänstställen (4) totalt	143 200

Alla (26) sammanlagt **775 400**

Uppskattat antal besök i nationalparkerna 2006

Bottenvikens nationalpark	5 500
Ekenäs skärgårds nationalpark	25 000
Helvetinjärvi nationalpark	32 000
Hiidenportti nationalpark	10 000
Isojärvi nationalpark	7 000
Kauhaneva-Pohjankangas nationalpark	6 000
Kolovesi nationalpark	7 000
Kurjenrahka nationalpark	25 000
Lauhanvuori nationalpark	27 000
Leivonmäki nationalpark	11 000
Lemmenjoki nationalpark	10 000
Liesjärvi nationalpark	25 000
Linnansaari nationalpark	29 000
Noux nationalpark	142 000
Oulanka nationalpark	183 500
Pallas-Yllästunturi nationalpark	310 000
Patvinsuo nationalpark	15 000
Petkeljärvi nationalpark	18 500
Puurijärvi-Isosuo nationalpark	12 500
Pyhä-Häkki nationalpark	15 500
Pyhä-Luosto nationalpark	103 500
Päjäne nationalpark	12 000
Repovesi nationalpark	69 000
Riisitunturi nationalpark	7 000
Rokua nationalpark	18 000
Salamajärvi nationalpark	12 000
Seitsemien nationalpark	42 000
Skärgårdshavets nationalpark	60 000
Syöte nationalpark	33 000
Tiilikajärvi nationalpark	7 000
Torransuo nationalpark	20 000
Urho Kekkonens nationalpark	170 000
Valkmusa nationalpark	6 500
Östra Finska vikens nationalpark	17 000

Sammanlagt (34) **1 493 000**

Uppskattat antal besök på statens strövmråden 2006

Evois strövmråde	50 000
Hossa strövmråde	49 000
Iso-Syöte strövmråde	23 500
Kylmäluoma strövmråde	35 000
Ruunaa strövmråde	94 000
Tykö strövmråde	60 000
Ule träsk strövmråde	25 000

Sammanlagt (7) **336 500**

Med hjälp av METSO-programmet försöker man trygga mångfalden i skogarna i södra Finland.

Vi samlar in naturinformation och skyddar kulturarvet

Naturskyddsverksamhetens mål är att skydda naturens mångfald och kulturvärdena. Verksamhetens kärna utgörs av nätverket av skyddsområden och i första hand dess natur och kulturmiljöer. Forststyrelsens naturtjänsters naturskyddsverksamhet kan sammanfattas i tre delområden: skydd av arter, naturtyper och kulturarv.

Genomförandet av programmet för mångfalden i skogarna i södra Finland (METSO) upptog nästan hälften av arbetstiden inom Forststyrelsens naturskyddsverksamhet 2006. Arbetet förlöpte väl och den inventering av naturtyper som ingår i programmet slutfördes planenligt och på ett högklassigt sätt. Inventeringen producerade en även internationellt sett omfattande reserv av grundläggande

information som kan läggas till grund för skötseln av skyddsområdena i södra Finland. Åren 2002–2006 inventerades nästan 500 000 hektar i hela landet. Inventeringarna utanför METSO-området fortsätter åtminstone fram till 2012.

Restaureringen av myrar och skogar enligt METSO-programmet lyckades över förväntningarna. Vädret möjliggjorde ett flertal lyckade restaureringsbränder i hela södra Finland. Restaureringsarbeten utfördes på sammanlagt 3 600 hektar METSO-områden. Också inom Lifeprojektet Gröna Bältet i Kajaland och nordöstra Österbotten restaurerades 280 hektar skog. Vårdbiotoper sköttes och restaurerades inom ett område på mer än 1 400 hektar. Dessutom utfördes annan naturvård, t.ex. vård av lundar, på 127 hektar.

Naturvårdsarbete utförs också på vattenområden. Forststyrelsen och Norra Österbottens miljöcentral fick 2006 WWF:s Pandapris för sitt gemensamma projekt för istandsättning skogsbäckar. Bäckarna har tills vidare blivit överkörda av istandsättningen av de egentliga älvmiljöerna i norra Finland trots att de ofta är livsviktiga fortplantnings- och yngelområden för öringar.

Skyddet av kulturarvet effektiviserades

Skyddet av kulturarvet lyftes fram som en viktig del av naturskyddsarbetet inom Forststyrelsens naturtjänster år 2006. I naturtjänsternas egna inventeringar dokumenterades och lokaliserades hundratal tidigare okända eller odokumenterade kulturobjekt. Bland dem fanns bl.a. boplatser från stenåldern, gravhögar från bronsåldern och krigshistoriska objekt. Naturtjänster samarbetade kring skyddet av kulturarvet med bl.a. Museiverket, universiteten, Sametinget, Samemuuset och flera landskapsmuseer.

Forststyrelsens uppgift är att samla information om de statliga områdenas historia. På de vidsträckta, numera obe-

byggda områdena i Lappland har det dock gjorts endast få arkeologiska undersökningar. Därför finansierade Lapplands naturtjänster inventeringar utförda av läroämnet arkeologi vid Helsingfors universitet på Muotkatunturis ödemarksområde. Vid dem hittades sju nya fornlämningsobjekt. Fem fynd hänförde sig till den förhistoriska och två till den historiska bosättningen i området.

Internationella naturvårdsunionen IUCN utreder inom ramen för Delos-initiativet hur heliga platser i naturen och deras kulturella och andliga värden har beaktats på industri-ländernas skyddsområden. Från Finland togs Ukonsaari i Enare träsk med i projektets fallstudie 2006. Också Kolovesi nationalpark berörs av utredningen. Projektets mål är att höja skyddsområdenas status och utöka den hållbara turismen samt förena skyddet av naturen och kulturarvet.

Kungsörnen och saimenvikaren hade ett besvärligt år

Forststyrelsen ansvarar för skyddet av bl.a. kungsörnen (*Aquila chrysaetos*), saimenvikaren (*Phoca hispida saimensis*) och

KEIJO TAURIJÄNEN

Forststyrelsens naturtjänster har också deltagit i ett banbrytande projekt för istandsättning av skogsbäckar i norra Österbotten.

HENRIK JANSSON

Gustavsvärns fästningsö är ett intressant krigshistoriskt objekt utanför Hangö.

vittryggade hackspetten (*Dendrocopos leucotos*) i hela landet. Man följer varje år med dessa arters utbredning och livskraft samt antalet individer.

Kungsörnens häckningsresultat var sämre än genomsnittet 2006 på grund av den försämrade näringssituationen och väderförhållandena under våren. Under sommarens inspektioner konstaterades ca 300 påbörjade häckningar. Antalet lyckade häckningar var sammanlagt 114 och antalet ungar i ringmärkningsålder 128. Under de bästa åren har antalet lyckade häckningar varit ungefär 140 och antalet ungar 180. Orsakerna till att häckningsresultatet flera år har varit svagt i södra Finland är delvis okända, men en orsak är oavsiktliga eller avsiktliga störningar från människornas sida.

På grundval av boräkningen ser det ut som om saimenvikarstammen inte skulle ha ökat 2006. Vid räkningen konstaterades 40 kutar. Sex kutar hittades döda i boet. Det något högre antalet än normalt kan bero på de instabila väderförhållandena. Det fanns få lämpliga snödrivor för saimenvikarna att bygga bon i och en del av bona föll samman redan i mars. Dessutom sjönk vattennivån i Saimen med ett tjugotal centimeter under bobyggnadstiden.

Beståndet av vittryggig hackspett håller så småningom på att växa sig starkare. Vid uppföljningsräkningar av arten hittade man det största antalet revir och bon genom tiderna, 54 bon i 86 revir. Det utökade skyddet för lämpliga livsmiljöer i södra Finland, restaureringen av objekt samt beaktandet av den vittryggiga hackspetten i ekonomiskogarna har förbättrat artens möjligheter att klara sig.

Forststyrelsens naturtjänster och Jyväskylä universitet inventerade hösten 2006 tickarterna i Isojärvi och Pyhä-Häkki nationalparker genom heltäckande terränginventeringar. De effektivare inventeringarna i parkerna gav mycket ny information om deras arter och bägge parkerna visade sig vara mycket värdefulla områden med avseende på sina arter. I Pyhä-Häkki nationalpark påträffades den i Finland mycket sällsynta, hotade citronporingen (*Antrodiella citrinella*), som inte hade påträffats i mellersta Finland förrän i höstas. I Pyhä-Häkki hittade man också den allt sällsyntare, hänsynskrävande sprickporingen (*Diplomitoporus crustulinus*), som i mellersta Finland tidigare har hittats bara i Pihtipudas. Till de värdefullaste fynden i Isojärvi hör den sällsynta tallstockstikan (*Gloeophyllum protractum*), som man redan trots att försvunnit i södra Finland. I Isojärvi hittades 88 tickarter under den en vecka långa inventeringen. Naturtjänsterna använder de uppgifter som erhållits genom inventeringarna vid planeringen av skyddet och användningen av skyddsområdena.

Bukig spolsnäck

ILMARI VALOVIRTA

I Tiirismaa i Hollola hittades i slutet av maj en storväxt, rödbrun snäckart tillhörande familjen spolsnäckor, dvs. bukig spolsnäck (*Macrogastrea ventricosa* Drap.). Arten är sannolikt en relik från de varma perioderna efter senaste istid. Fyndet gjordes av Finlands molluskarbetsgrupp under en utfärd i ett Natura-område som sköts av Forststyrelsen.

ARI KARHILAHTI

I början november kunde man utanför Korpoströms skärgårdscentrum i Korpo beundra en sällsynthet på finska vattenområden, nämligen delfiner (*Delphinus delphis*). Delfinmodern och en unge simmade drygt en vecka i Skärgårdshavet innan de fastade i ett fisknät och drucknade.

Vi planerar skyddsområdenas skötsel och användning

Naturtjänster sköter nästan alla naturskyddsområden som inrättats på statens marker. Förutom nationalparkerna och naturreservaten och andra inrättade naturskyddsområden sköter vi bl.a. ödemarksområdena i norr, statens strövområden, allmänna vattenområden och statens områden som hör till naturskyddsprogrammen och som reserverats som skyddsobjekt. Skötseln och användningen av områdena styrs med hjälp av skötsel- och användningsplaner.

Naturskyddsområdena i huvudstadsregionen utökades 2006 med två betydande objekt, när statsrådet utfärdade förordningar om inrättande av Sibbo storskogs och Meiko naturskyddsområden. Sibbo storskog är ett av de viktigaste obebyggda skogsområdena i närheten av huvudstadsregionen. Den har stor regional betydelse för bevarandet av skogsnaturens mångfald. Användningen av Meiko naturskyddsområde i Kyrkslätt och Noux nationalpark planeras som ett skyddsområdespar. Servicen för den stora allmänheten koncentreras till den redan nu mycket använda nationalparken. Ödemarken i Meiko helgas för lättare användning i rekreationssyfte.

TAPPIO TUOMELA

En markaffär i anslutning till METSO-programmet som genomfördes i slutet av senaste år ökar Rokua nationalparks yta med över etthundra hektar.

Den mark- och vattenareal som sköts av naturtjänster ökade 2006 med drygt etthundra kvadratkilometer. Drygt hälften av de nya markområdena erhöles genom överföringar av besittningsrätt. Objekt enligt de gamla naturskyddsprogrammen förvärvades till en areal av 36 km² och objekt enligt programmet för mångfalden i skogarna i södra Finland (METSO) till en areal av ungefär 9 km². Forststyrelsen fick också mark genom en donation, när en enskild markägare överlät fem hektar värdefull lund för naturskyddsändamål i Ahmovaara i Juga.

Planerna styr användningen av områdena

Skötseln och användningen av samt verksamheten på naturskyddsområdena styrs genom skötsel- och användningsplanerna. Miljöministeriet fastställde i slutet av senaste år bl.a. Forststyrelsens förslag till skötsel- och användningsplan för Salamajärvi skyddsområdeshelhet. Hittills har skötsel- och användningsplanerna för skyddsområdena i regel utarbetats för enskilda skyddsområden. Nu omfattar en enda plan första gången ett vidsträckt regionalt nätverk av skyddsområden, som består av områden med olika skyddsmål och -status. Detta erbjuder bättre möjligheter än områdesvisa planer att på ett smidigt sätt styra olika användningstryck som riktar sig mot skyddsområdena, särskilt Natura 2000-områdena. I och med fastställandet av planen kommer man åt att vidta nödvändiga skötselåtgärder på skyddsområdena.

År 2006 blev man klar med Forststyrelsens naturresursplaner för östra och västra Lappland, planen för Övre Lappland sågs över och arbetet med att förnya planerna för östra Finland och Österbotten fortsatte. I naturresursplaneringen granskas användningen och skötseln av naturresurserna på ett övergripande sätt med avseende på olika användningsformer. Målet med planeringen är att samordna de möjligheter som naturresurserna erbjuder och de behov som riktas mot dem från olika håll till en fungerande helhet. I naturresursplaneringen deltar förutom Forststyrelsens personal flera lokala intressentgrupper. På grundval av planerna beslutar man på regional nivå om prioriteringarna när det gäller skydd och rekreation och om skogsbruksverksamhetens omfattning. Exempelvis i Övre Lappland undantogs i och med översynen av planen ungefär 200 km² skog permanent från skogsbruksverksamhet.

JARI KOSTET

Ett viktigt mål för Forststyrelsen är att få unga intresserade av fiske som en fritidssysselsättning.

Vi erbjuder möjligheter till jakt och fiske

Forststyrelsens naturtjänster ser till att medborgarnas lagstadgade rätt att jaga och fiska tillgodoses och erbjuder möjligheter att utöva dessa fritidssysselsättningar. Jakten och fisket styrs på ett hållbart sätt utgående från Forststyrelsens jakt- och fiskechefs myndighetsbeslut genom viltvård och vård av fiskevattnen samt jakt- och fiskeövervakning. Villi Pohjola (Vilda Norden) ansvarar för försäljningen av jakt- och fisketillstånd.

Jakt på statens marker är en väsentlig fritidssysselsättning för många finländare. Nästan hälften av statens marker är skyddsområden. Jakten på naturskyddsområden regleras av naturvårdslagen, författningarna om inrättandet av skyddsområden och de ordningsstadgor som utfärdats med stöd av dem samt Forststyrelsens anvisningar. I norra Finland, där kommuninvånarna har lagstadgad rätt att jaga inom sina hemkommuner, får man bedriva jakt i någon form på de flesta naturskyddsområden. I nationalparkerna och på flera andra skyddsområden i södra Finland får man i regel inte jaga eller så är jakten begränsad genom tillståndsvillkor.

När jaktsången inleds på hösten är det stor rusning till Forststyrelsens områden och tillstånden räcker inte till för alla den önskade tiden. År 2006 försökte man jämnar ut topparna i försäljningen av tillstånd tillsammans med Villi Pohjolas försäljningsorganisation bl.a. genom att sprida tillståndsförsäljningen regionalt, förbättra servicen på webbsidorna och utöka försäljningspersonalen. 2006 köptes sammanlagt 37 800 jakttillstånd för statens marker.

Den kundkrets som fiskar och jagar på Forststyrelsens marker motsvarar rätt väl befolkningens åldersstruktur, endast när det gäller nätfiske syns det klart att utövarna blir äldre. Kundundersökningar bland jägarna har redan i flera års tid visat att också unga jagar på statens marker. Forststyrelsen har också försökt få ungdomar att hålla fast vid sitt naturintresse bl.a. genom att sälja särskilda ungdomstillstånd. De som är under 18 år får fiska med ungdomstillstånd till halva priset och jaga en vecka för tio euro. År 2006 deltog naturtjänsterna också i evenemangen under den riksomfattande fiskedagen för barn och unga, som engagerade tusentals ivriga fiskare på olika håll i Finland.

Också försäljningen av fisketillstånd utvecklas hela tiden. 2006 testades för första gången fisketillstånd som kunde köpas per mobiltelefon på tio ställen. Responsen på försöket var strålände, så 2007 utvidgas försöket till nya ställen. På statens vatten finns 57 rekreationsfiskeställen och 56 andra fångstillståndsområden. För dem såldes 2006 sammanlagt 60 000 fisketillstånd.

Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning främjar och övervakar att de statliga områden som är i Forststyrelsens besittning används lagenligt och tillståndsenligt samt förebygger brott. Regionalt koordineras jakt- och fiskeövervakningen av Forststyrelsens övervakare av jakt och fiske, som har särskilda polisbefogenheter enligt lagen om jakt- och fiskeövervakning. Jakt- och fiskeövervakningen bedrivs tillsammans med polisen och gränsbevakningen.

Naturturismen försöker hitta gemensamma arbetsformer

SAULI KOSKI

Med hjälp av Vilmat-finansiering byggdes bl.a. nya spänger i Pallas-Yllästunturi nationalpark.

Statsrådet fattade 2003 det som Vilmat-programmet kända principbeslutet om ett handlingsprogram för utveckling av rekreation och naturturism. Programmets mål är att utveckla rekreationen i naturen och naturturismen så att det är möjligt att fördubbla antalet arbetsplatser med anknytning till naturturismen fram till 2010. Hörnstenarna i verksamheten är efterfrågeorientering, hållbar utveckling och jämlikhet.

Forststyrelsen har i stor utsträckning rollen som väktare vid genomförandet av Vilmat-programmet, eftersom nationalparkerna hör till de mest attraktiva objekten för naturturismen. Utvecklingen av användningen i rekreationssyfte och naturturismen är den största utmaningen och möjligheten för nationalparkerna i synnerhet i norra och östra Finland samt i skärgårdsområdena. Riksdagen och miljöministeriet har satt som mål för Forststyrelsen att utveckla naturturismen och därigenom stöda sysselsättningen och den regionala ekonomin. Naturskyddsmålen är ändå primära på skyddsområdena och ställer specialvillkor för användningen av områdena för turismändamål.

Vilmat-programmets huvudmål är att identifiera olika aktörers uppgifter när det gäller att förbättra förutsättning-

arna för rekreation i naturen och naturturism samt därigenom fastställa en klar arbetsfördelning och kompatibla mål för dem. Landskapens turismstrategier, i vilkas beredning och genomförande även Forststyrelsen har deltagit, är ett bra exempel på lyckat samarbete mellan olika aktörer.

Programmets mest omfattande mål som också krävt mest arbete av Forststyrelsen är utvecklande av förutsättningarna för naturaktiviteter och bevarande av attraktionsfaktorerna. Detta sker bl.a. genom att servicen i rekreations- och naturskyddsområdena förbättras och skyddsområdenas användning planeras så att möjligheterna att använda områdena för rekreation och naturturism tryggas på ett sätt som bevarar naturvärdena. En hållbar naturturism uppmärksammas redan i det skede då områdenas skötsel och användning planeras och den utvärderas när områdets användning styrs och följs.

Forststyrelsen har utarbetat utvecklingsplaner för användningen av skyddsområden och andra statliga mark- och vattenområden för rekreation och naturturism och berett ett projektprogram som bygger på dem. Det genomfördes i fjol genom förbättringar av serviceutrustningen och vägledning- en i Pallas-Yllästunturi nationalparksområde.

Forststyrelsen har i enlighet med Vilmat-programmets mål utrett möjligheterna att utveckla Noux nationalpark så att den skulle främja rekreation i naturen och naturturism i hela landet och locka även internationella besökare till nationalparkerna. Som resultat av utredningarna beslöt man 2006 att det skall byggas ett naturum i Noux.

Vilmat-programmets mål är att förbättra samarbetet mellan olika aktörer och produktifiera naturturismtjänsterna. Internationella certifikat är varumärken som ökar skyddsområdenas dragningskraft. Av de nationalparker som Forststyrelsen sköter har Syöte fått EUROPARC Federations certifikat för hållbar turism, European Charter och Oulanka WWF:s PAN Parks-certifikat.

Tjänster som hänför sig till rekreation i naturen och naturturism produceras utgående från efterfrågan. För att kartlägga kundernas behov och tillfredsställelse tog Forststyrelsen 2006 i bruk ett nytt system för hantering av kundinformation, ASTA.

Forststyrelsens naturum, naturhus och kundtjänstställen

Naturumet Blåmusslan

Havsparksvägen, 25930 Kasnäs, tfn 0205 64 4620

Ekenäs naturum

Strandallén, 10600 Ekenäs, tfn 0205 64 4613

Kundtjänsten Etiäinen

Koskikatu 44–46, 96101 Rovaniemi, tfn 0205 64 7820

Fjällaplands naturum

Peuratie 15, 99400 Enontekis, tfn 0205 64 7950

Hautajärvi naturhus

Hautajärventie 414, 98995 Hautajärvi, tfn 0205 64 6870

Hossa naturum

Jatkonsalmentie 6, 89600 Ruhtinansalmi, tfn 0205 64 6041

Kundtjänsten i Ivalo

Ivalontie 10, 99800 Ivalo, tfn 0205 64 7701

Kundtjänsten Karhuntassu

Torangintaival 2, 93600 Kuusamo, tfn 0205 64 6800

Naturumet Kellokas

Tunturitie, 95970 Äkäslompolo, tfn 0205 64 7039

Kundtjänsten Kiehinen

Kelotie 1 / Siula, 99830 Saariselkä, tfn 0205 64 7200

Kilpisjärvi naturhus

Käsivarrentie 14145, 99490 Kilpisjärvi, tfn 0205 64 7990

Koilliskaira naturum

Tankavaarantie 11 B, 99695 Tankavaara, tfn 0205 64 7251

Nestori – Saimens naturum

Akselinkatu 8 (besöksadress Aino Acktén puistotie 4),
57130 Nyslott, tfn 0205 64 5929

Oskari – Linnansaari naturum

Ohitustie 7, 58900 Rantasalmi, tfn 0205 64 5916

Oulanka naturum

Liikasenvaarantie 132, 93999 Kuusamo, tfn 0205 64 6850

Pallastunturi naturum

99330 Pallastunturi, tfn 0205 64 7930

Petola naturum

Lenttiirantie 342 D, 88900 Kuhmo, tfn 0205 64 6380

Pyhätunturi naturum

Kerontie 22, 98530 Pyhätunturi, tfn 0205 64 7302

Ruunaa naturhus

Ruunaantie 129, 81750 Pankakoski, tfn 0205 64 5757

Savukoski naturum

Samperintie 32, 98800 Savukoski, tfn 0205 64 7556

Seitsemisen naturum

Seitsemisentie 110, 34530 Länsi-Aure, tfn 0205 64 5270

Siida – Övre Lapplands naturum

Inarintie, 99870 Enare, tfn 0205 64 7740

Syöte naturum

Erätie 1, 93280 Syöte, tfn 0205 64 6550

Tavastlands naturum

Härkätie 818, 31380 Letku, tfn 0205 64 4630

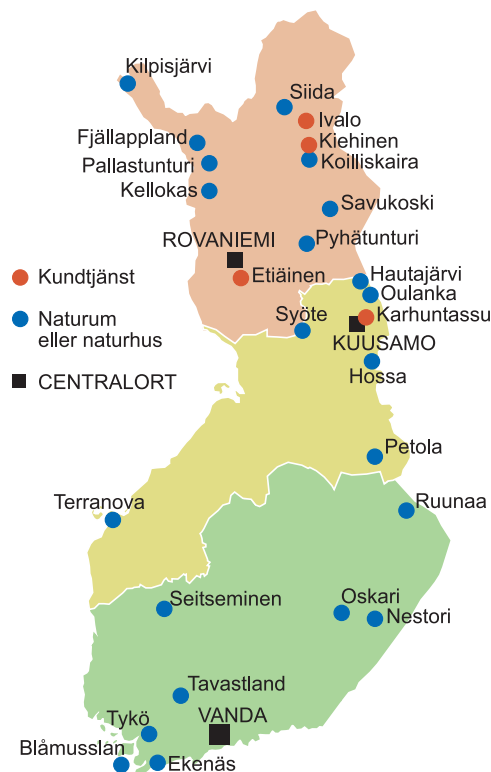
Terranova – Kvarkens naturcentrum*

Museigatan 3, 65100 Vasa, tfn 0205 64 5281

* i samarbete med Österbottens museum

Tykö naturum

Mathildanjärventie 84, 25660 Mathildedal, tfn 0205 64 4700

Forststyrelsens naturtjänster

Naturtjänster, styrningsenheter

PB 94, 01301 Vanda, tfn 0205 64 100

Södra Finlands naturtjänster

PB 94, 01301 Vanda, tfn 0205 64 100

Österbottens naturtjänster

Torangintaival 2, 93600 Kuusamo, tfn 0205 64 100

Lapplands naturtjänster

PB 8016, 96101 Rovaniemi, tfn 0205 64 100

För naturens och människans bästa

Forststyrelsens naturtjänster skyddar och vårdar den ursprungliga, hotade naturen i vårt land samt producerar tjänster för alla som är intresserade av friluftsliv eller av jakt och fiske. Vårt arbetsfält omfattar skötseln av så gott som alla landets nationalparker, naturreservat och andra statliga skyddsområden liksom också vården av ödemarksområdena i norr och en hel del andra statliga områden utrustade för friluftsliv. Våra tre regionala enheter ansvarar för skötseln av de här områdena. Information om naturen och de tjänster som står till buds på områdena fås från våra naturum, naturstugor och andra kundtjänstställen. Uppgifter finns också i vår webbtjänst www.utinaturen.fi. Ytterligare information om vår verksamhet hittar man på Forststyrelsens webbsidor www.metsa.fi på svenska, finska, samiska och engelska.

**METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN**

PB 94 (Fernissagatan 4), 01301 Vanda
Tfn 0205 64 100, telefax 0205 64 4350
www.metsa.fi, www.utinaturen.fi